

Виолета Стойчева
„10 примерни теста за кандидат-студенти – ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ”
издателство „Регалия 6”, София 2007г.

Общи слабости:

1. Включени са дискуссионни в науката въпроси, по които не може да се твърди, че има само един отговор – по този начин не се дава възможност на кандидат-студентите да покажат аналитичните си възможности. Те са принудени да отгатват кой отговор счита за верен съставителят на теста.
2. В задаваните въпроси, а и в отговорите към тях, голям брой предположения са лансирани като доказани факти, което е изключително непрофесионално.
3. Тестовите са насочени да проверяват не познания върху българската история и възможности за исторически анализ и синтез, а до каква степен са усвоени (наизустени) учебникарските постулати, които често пъти стоят много далеч от историческата истина.
4. Т.нар. обяснения към ключа с отговорите не са всъщност никакви обяснения. Те представляват елементарни повторения на дадените в теста верни отговори (част от които фактически не са верни) и са изготвени на принципа: „това е така, защото е така”.

Тест 1

5. Въпросът „*Коя от изброените исторически личности не е съвременник на княз Борис-Михаил?*” съдържа два некоректни отговора:

- „Г”: „*император Михаил III Балба*” – няма такъв император. Има Михаил II Балба (820 – 829) и Михаил III Метистис (842 – 867);

- „Д”: „*кавхан Исбул*” (верният отговор). Това лице не се споменава по времето на Борис, но това не означава, че не е било негов съвременник. Кавхан Исбул е документално засвидетелстван в 837г., когато Борис вече е бил роден – следователно те са съвременници. Фактически нито един от посочените отговори не е верен.

9. Въпросът „*За кое събитие се отнася следващото описание*” е некоректно зададен, като се имат предвид фиксираните по-долу отговори. Описанието (откъс от Калояновия хрисовул от 1204г.) е свързано с владетелската коронация и хиротонисването на българския архиепископ, а не с подписването на унията, какъвто е посоченият за „верен” отговор. Разбира се, коронацията и хиротонията са свързани с въпроса за унията, но те не представляват едно и също нещо – ето защо всъщност нито един от предложените отговори не е верен.

12. Неправилен елемент в обяснението към верния отговор: „*Българския средновековен град, подобно на западноевропейския, не успява да стане надеждна опора на царската власт в борбата срещу феодалния сепаратизъм...*”. Всъщност е точно обратното, защото западноевропейския средновековен град е опора на кралската власт в борбата против сепаратизма, за разлика от българския (и от балканския въобще).

15. Причините да се назовава Търново „втори Константинопол” са комплексни и изобщо не опират единствено до броя на мощите и реликвите. Верен отговор на този въпрос фактически не е посочен, а и самият въпрос е неподходящ за тест.

Тест 2

8. Формулировката на въпроса „*Кое от посочените твърдения не е решение на Преславския църковно-народен събор*” е некоректна. Съборът нито е църковно-народен, нито пък е проведен в Преслав – последното е само голословно предположение. В този смисъл всеки от посочените отговори би могъл да се счита както за верен, така и за неверен.

37. Некоректно от гледна точка на зададения въпрос „България е обявена за Република” са формулирани отговорите:

- „а”: „след пробива при Добро поле на 15 септември 1918г.” – отговорът е верен, защото републиката е обявена на 27.09.1918г., което е след пробива при Добро поле;

- „б”: „в хода на Войнишкото въстание, на 27 септември 1918г.” – това е също верен отговор. Така че има 2 верни отговора, а не само един, както ни уверява предговорът на изданието.

Тест 3

5. „Дълбокият” българо-византийски мир не е сключен през 815г. Това е само предполагаемо и далеч не се споделя в цялата историческа наука. Има хипотези за 814 и за 816г. Така че въпросът би трябвало да е формулиран „През коя година **обикновено се предполага**, че е сключен 30-годишен мирен договор между България и Византия, т.нар. „дълбок мир”?”, за да бъде 815г. верен отговор.

8. Твърдението, че причината Симеон да бъде наричан „полугрък” е възхищение, е доста спорно. Това е неподходящо за тест.

10. Към въпроса „Унията на цар Калоян с Папството се изразява в:” има повече от един верен отговор.

14. Независимо от христоматийните твърдения, не е ясно дали събитията през първото десетилетие на XV век за българите са били въстание или участие в антиосманска война. Освен това никак не е ясно кога точно са започнали тези събития и посочената във въпроса 1408г. въобще не е сигурна.

Тест 4

3. Неточно и некоректно е формулиран въпросът „Първият търговски договор между България и Византия е подписан:” Не ни е известен нито един чисто търговски договор между България и Византия. Договорът, за който става въпрос думата (сключен ок. 716г.) съдържа търговска клауза, но не е „търговски” договор. Ако наличието на търговската клауза е достатъчно, за да бъде наричан „търговски” договорът изобщо, то той може по същия начин да се нарече и „бежански”, защото в него има и клауза за политически бегълци.

4. Всички посочени към въпроса „Кое от изброените събития е свързано с т.нар. „малка схизма” между Рим и Константинопол” отговори са всъщност верни, защото всички посочени в тях събития имат връзка с малката схизма, макар и в различен аспект. „Най-верен” е отговор „г”, защото отразеното в него събитие е върхът на схизмата. Но като верен отговор в ключа се сочи „д” със следното обяснение: „До т.нар. „малка схизма” и окончателен разрыв между Рим и Константинопол се стига поради решението на VIII Вселенски събор българската църква да получи статут на автокефална архиепископия. Решението е взето на 4.03.870г. от източните патриарси, които имат числен превес над римския представител.” Обяснението е не само невярно, но и показва, че неговият автор въобще не познава фактологията около Осмия Вселенски събор:

- той прекратява, а не открива малката схизма;

- в него не са взели участие „източните патриарси”, а само един патриарх – Константинополският, докато останалите източни патриаршии са представени чрез викарии;

- в него взема участие не един, а няколко представители на римската църква;

- никакво решение за българска автокефална архиепископия на събора не е вземано.

6. Всички посочени към въпроса „Изборът на Симеон за княз на България е резултат от:” отговори са неверни. По същество Симеон се качва на трона чрез преврат. Дори да се допусне, че е имало някакъв избор (както твърди „верният” отговор), той е бил напълно предрешен и формален. Невярно е и твърдението за характера на събора от 893г. като „църковно-народен”.

12. Към въпроса „*За какво свидетелства текстът от Дубровнишката грамота*” са посочени три верни отговора – „а”, „б” и „г”. Несъмнено авторът на тестовете не знае, че договорите от тази епоха имат формата на грамоти.

Абсолютно неверен е отговор „д”, който ключът е обявил за верен: нито в цитирания откъс от грамотата, нито пък в целия ѝ текст се съдържа някакво свидетелство, от което да може да се прави извод, че българските търговци са получили право за безмитна търговия на територията на Дубровнишката република. А само присъствието на такива данни могат да направят твърдението за „*безмитна търговия между двете държави*” вярно.

Тест 5

2. Поради неверен елемент във формулировка на въпроса „*Под натиска на хазарите един от синовете на Кубрат – Котраг, завладява територии на североизток и югозапад от Стара Велика България и се установява.*” неверни се оказват всички посочени отговори. Всъщност верният отговор е „б” – „около реките Кама и Волга”, но нито една част от тези територии не се намира **на югозапад** от владенията на Кубрат.

3. За въпроса „*Кое от следните понятия обяснява причините за военния конфликт между хан Омуртаг и франките в периода 824 – 829г.*” верен отговор въобще не е посочен. Преди всичко военният конфликт не е в записания във въпроса период, а през 827 – 829г. До 827г. текат само преговори с франките и все още няма военен конфликт.

Посоченият в ключа като верен отговор „а” („партикуларизъм”) не обяснява никакви причини за този военен конфликт, защото не партикуларизмът води до него, а нежеланието на франкския император да уреди спора с България.

5. Два верни отговора са посочени и по въпроса „*Християнизацията на българската държава е:*” – преди всичко това е процес, чието начало се губи доста назад във времето преди покръстването на самия Борис („г”). Същевременно под християнизация се разбира и процесът на масовото покръстване, начало на който дава владетелското кръщение (в 865, а не в 863-864).

В случая става въпрос за непрецизно формулиране и на въпроса, и на отговорите.

7. Към въпроса „*Промяната, която княз Владимир Расате прави във външнополитическата ориентация на страната, има за цел:*” са посочени следните отговори:

„А) да възстанови езическата традиция;

Б) да утвърди процеса на християнизация;

В) да приобщи среднодунавските славяни към българската държава;

Г) да разшири търговските контакти на България със Запада;

Д) да окаже политически натиск спрямо Византия.”

Каква всъщност е целта на владетеля за тази промяна в позициите въобще не е известно и по нея може най-много да се гадае, което прави въпроса напълно неподходящ за включване в тест. Но като „верен” отговор в ключа стои това: „А. Княз Владимир Расате променя външнополитическата ориентация на страната с цел да възстанови езическата традиция. През 892г. в българската столица пристигат пратеници на немския крал Арнулф. Освен чисто търговски клаузи, споразумението предвижда съюз между двете държави и отказ на България от православната коалиция.” Отговорът е не просто неверен, а напълно абсурден:

- доста странно е чрез външнополитическа преориентация да се решава вътрешен проблем;
- още по-странно да се утвърждава езичеството чрез охладняване на отношенията с една християнска държава и чрез сближение с друга – също тъй християнска и не по-малко православна. (Вероятно авторката въобще е забравила, че разделянето на християнския свят на католически и ортодоксален е далеч в бъдещето и ще стане реалност 162 години по-късно.);
- какво се има предвид в случая под „православна **коалиция**” е пълна загадка.

8. Не по-малко неподходящ за тестово изпитване е и въпросът „Симеон започва да се назовава „император на българи и ромеи“:” Този въпрос всъщност няма ясен отговор просто защото Симеон официално никога не се е назовавал така. Той се нарича по този начин в едно писмо до император Роман Лакапин, но очевидно публично и официално такава титла не е носил. Че такъв въпрос не е удачен за тест, се вижда и от авторското пояснение в ключа: „Според една от съществуващите историографски тези, през 918г. Симеон започва да се назовава „император на българи и ромеи”. Основание за това е блестящата военна победа над Византия при р. Ахелой на 20.08.917г. В кореспонденцията, водена с патриарх Николай Мистик след тази дата, българският владетел се подписва „Симеон, в Христа Бога самодържец на всички българи и ромеи”. ”

Фактът, че се говори за „една от съществуващите историографски тези” (т.е. те са повече), показва, че става дума за спорен въпрос. Да се предписва някому отговор по спорен въпрос, да бъде принуждаван той да се досеща какво авторката на теста е приема за вярно по този спорен въпрос, е крайно некоректно и непрофесионално.

Самото обяснение в ключа е също тъй непрофесионално и съдържа невярното твърдение, че Симеон се назовавал по този начин в писма до патриарха, вм. до Роман Лакапин. Освен това никъде българският владетел не е титулувал самодържец (автократор). Цялата помпозна титла, изписана в пояснението в ключа, е пълна измислица – такава не е засвидетелствана в нито един източник.

11. Също спорен и поради това – неподходящ за тест е и въпросът „Титулатурата на Калоян „император на България и Влахия” е израз на:”. По него могат да се дадат значително повече възможни отговори от петте, които са поместени в теста, без да може да се докаже кой е правилният. Посоченият в ключа като верен отговор „г” („съзнание за българския характер на териториите северно от р. Дунав и открито противопоставяне на унгарските аспирации”) е предпочитаният, защото устройва българската гледна точка, а не защото е верен. Неговата несъстоятелност изпъква веднага, ако си дадем сметка, че и Иван Асен владее въпросните земи северно от Дунава, но не носи в титлата си съставката „и Влахия”. Може би според авторката той няма съзнание за българския характер на тези територии?

13. В пояснението към верния отговор на този въпрос, касаещо Златната (Кръглата) църква, стои твърдение „Тя е осветена на 2.05.907г.”. Твърдението е невярно. На тази дата всъщност е починал Борис I, а не е осветена Златната църква.

32. Към въпроса „Коя от изброените личности е съвременник на управлението на княз Александър I Батенберг?” като верен отговор е посочен „в” (Петко Каравелов). Но всъщност верен отговор е и „б” – екзарх Антим I. Той е починал на 1.12.1888г., така че е съвременник на цялото царуване на този княз.

33. Доста може да се поспори кой от отговорите към въпроса аргументира най-пълно значението на Съединението. Изборът е в пряка зависимост от гледната точка и оценка. Това прави въпроса неподходящ за включване в тест.

Тест 6

1. Към въпроса „Споменаването в историческите документи на славянския княз Бож и неговите седем синове е свидетелство за:” верният отговор според ключа е „В) социалното разслоение сред славяните и превръщането на княжеската власт в наследствена”. Този отговор е обаче само полуверен. Преди всичко „в историческите документи” (всъщност става въпрос за съчинението на Йорданес „Гетика”) не се говори за никакви седем синове на Бож. Казано е: „приковал на кръст техния цар (в някои преводи – княз, бел. моя Т.Й.) Бож заедно със синовете му и **седемдесет първенци...**”. Така че колко са били синовете на Бож, изобщо не се знае. С други думи самата формулировка на въпроса съдържа невярна фактология, което превръща целия въпрос в едно недоразумение.

Дори обаче Бож действително да имаше 7 сина, „верният отговор” не е верен, защото в текста за Бож въобще няма и намек за наследствена власт. От друга страна пък не става ясно защо според авторката трябва да са грешни отговорите:

А) големите славянски семейства;

Г) наличието на държавна организация сред славяните начело с княз;

Д) титлата, с която славяните назовават военния вожд.

При така зададения въпрос и събран цитат тези отговори са си съвсем верни.

2.Неправилно е формулиран въпросът *„Най-значимият домашен източник, съдържащ информация за ранната история на българите от средата на II до средата на VIIIв., е: ”* Източникът, който въпросът визира, е „Именникът”. Само че той не е „най-значимият домашен източник” за посочения период, а **единственият**.

4.Въпросът *„При кой владетел, според текста на каменната летопис, град Пловдив е присъединен към българските територии?”* е наистина комичен, защото **според текста** Филипопол (Пловдив) въобще не е присъединен – в извора се казва, че са водени преговори и нищо повече. Така че верен отговор на така поставения въпрос няма. Що се отнася до това, за кой владетел се говори в текста на надписа – това е, разбира се, Маламир. Само че дори според собствения му надпис той не е присъединявал Филипопол към България. Твърдението, че е, е историографско. То не почива на никакви изворови данни и е „изсмукано от пръсти”.

5.Некоректен е въпросът *„Според най-утвърденото мнение в историографията славянската азбука е създадена от братята Кирил и Методий през:”*. Задаването на подобен въпрос предполага кандидат-студентът да знае всички историографски мнения по темата и степента на тяхното утвърждаване (по-скоро – разпространение) – за да е в състояние да преценява кое от тях е „най-утвърденото”. Такова изискване към подготовката не предявява никой университет в България. Така че не е никак естествено кандидат-студентът да разполага с тази информация. Но и да разполага с нея, той няма да отговори „правилно”, освен ако не е в състояние да уцели кое мнение споделя авторката на теста – защото, естествено, „най-утвърдено мнение” е това, което за нея е правилно. Работата на практика опира до игра на тото.

7.Изключително груба грешка е допуснала авторката, цитирайки Лъв Дякон, като е написала от името на ромейския историк, че Йоан Цимисхий *„нарекъл Доростол Теодоропол на името на мъченика Теодор Светослав”*. Мъченик Теодор Светослав няма и никога не е имало. Лъв Дякон говори всъщност за Св.Теодор Стратилат. Но при така грешно написания откъс, не може и да има верен отговор, тъй като подобен текст не съществува в историческите източници.

10.Към въпроса *„Едно от дипломатическите средства, използвани от цар Иван Асен II, са династическите бракове. С коя от посочените държави отношенията не са уредени по този начин?”* са посочени всъщност 2 верни отговора, а не един: „д” (Дубровник) – верен отговор според ключа, но и „в” (Латинската империя). С последната също няма реализиран политически брак, има единствено проект.

12.Терминологична грешка е допусната в обясненията към отговора в ключа. Г.Акрополит не е хронист, както се твърди, а историк, независимо от заглавието на неговото произведение.

27.Като верен отговор на въпроса *„Княз Александър Батенберг суспендира основния закон на държавата, Търновската конституция, на:”* е посочен „д” („27 април 1881г.”). Отговорът не е верен: на тази дата чрез преврат е свалено правителството на Либералната партия. Действието на конституцията е отменено на 1 юли с.г. с решение на ВНС, както е посочено в обясненията към ключа, но такъв отговор към въпроса не е даден.

Тест 7

3. Към въпроса „Арабската експанзия в Европа е предотвратена благодарение военните победи на:” не е даден обективно верен отговор. Представеният в ключа като правилен отговор „б” („хан Тервел и Карл Мартел”) е исторически непълен, тенденциозен и несъстоятелен.

6. Макар да няма изрични данни кога точно Методий е ръкоположен за архиепископ на Панония, в науката се приема, че това е станало през 870г. Не е ясно по каква причина в ключа към теста се твърди, че годината е 869г.

11. Като верен отговор на въпроса „Богомилите се отличават в своите идейни схващания от останалите еретически движения в средновековна България по това, че те:” е посочено „критикуват пороците на висшите духовници, ненавиждат царя и болярите и заповядват на слугите да не работят на своите господари” (отговор „г”). Същото обаче е характерно и за павликяните в България и навсякъде. Фактът, че за отговор е използван цитат от „Беседата” на презвитер Козма, не е никаква верификация. На практика към въпроса верен отговор не е посочен.

16. На въпроса „Хайдутството се определя като стихийна форма на въоръжена съпротива, защото:” като верен отговор е посочен „б” - „не си поставя за цел възстановяването на българската държава”. Но не липсата на тази цел, а липсата на каквато и да било подготовка, организация и координация в действията прави хайдутството стихийна форма. Така че „верният” отговор всъщност е напълно неверен.

39. Към въпроса „Министър-председател на България по време на участието на страната в Първата световна война е:” има всъщност два, а не един верен отговор – „г” и „д”. В ключа като правилен отговор е посочен само „г” (д-р Васил Радославов). Но В. Радославов пада от власт на 21.06.1918г., а българското участие в Първата световна война приключва с подписването на Солунското примирие на 29.09.1918г. В периода от 21.06. до 21.11.1918г. (включително последните три месеца на българското участие във войната) министър-председател е Александър Малинов.

Тест 8

2. Въпросът „След като сключва съюзен договор със северите и седемте славянски племена, хан Аспарух ги задължава:” е манипулативен. Проблемът какъв характер имат отношенията между славяните и българите от времето на Аспарух е спорен и в никакъв случай **не може да се твърди**, че тези отношения са съюзни. Формулировката обаче натрапва на решаващия теста постулирано становище, което е крайно непрофесионално.

4. Към въпроса „Крепостта Сердика (София) е включена в границите на българската държава през:” няма верен отговор. Като „верен” в ключа е отбелязан „Б) 809г., когато градът е превзет след обсада от хан Крум”. Този отговор обаче не е верен, защото Сердика е изоставена от българите след завземането ѝ. Теофан изрично съобщава, че скоро след това при града се явява ромейска армия, от която императорът иска да възстанови градските укрепления. Така че в 809г. Сердика не е включена в българските граници. Това става вероятно едва през 811г.

5. Некоректен е въпросът „През коя година недоволството на част от българската аристокрация от покръстването прераства в открит бунт?”. Тази година е спорна и в никакъв случай не може да се каже, че е 865, както сочи „верният” отговор.

8. Към въпроса „Коя от изброените функции не може да бъде причислена към правомощията на кавхана по време на Първото българско царство?” са посочените следните възможни отговори:

- А) командващ „лявото крило” на войската
- Б) главнокомандващ армията в отсъствие на хана;
- В) жрец на Тангра;
- Г) наместник или настойник на хана при малолетие;
- Д) пръв дипломат.”

Като изключим отговор „а”, за състоятелността на който свидетелства Вторият Хамбарлийски надпис, останалите отговори не се опират на преки изворови данни и представляват само научни хипотези без доказателства. В този смисъл нищо не пречи към правомощията на кавхана да се причисли и отговорът „жрец на Тангра”, който е правилният според ключа. Основанията за това няма да са в никакъв случай по-слаби, отколкото за който и да е от останалите (без „а”).

17. Изключително елементарен въпрос, който в себе си съдържа и отговора.

25. Към въпроса „Цариградската посланическа конференция не успява да осигури мирно разрешаване на Източната криза от 1876г., защото:” Както се вижда, въпросът изисква да се посочи причината за неуспеха на Цариградската конференция. В ключа като верен отговор е посочено „В) Високата порта обявява въвеждането на конституция и широки права за всички поданици в империята;”. Обявяването на конституция не е причина, а повод за безрезултатното прекратяване на конференцията. Причината е основно в двуличието на английската политика, без която Високата порта не би постигнала този резултат.

Тест 9

7. Към въпроса „След коя битка византийският император Василий II получава прозвището „Българоубиец”, с което остава в историята?” са приложени следните възможни отговори:

„А) при р.Ахелой на 20 август 917г.;

Б) в прохода Траянови врата на 17 август 986г.;

В) при с.Ключ на 29 юли 1014г.;

Г) край Одрин на 14 април 1205г.;

Д) при Клокотница на 9 март 1230г.”

Никой от запазените официални актове, издадени от този император не споменава такова прозвище. Не го споменават и историческите произведения, описващи царуването му. За пръв път Василий II е наречен „Българоубиец” (Βουλγαροκτόνος) в един гръцки извор от XIV век. В този смисъл и при тази формулировка на въпроса („След коя битка...”) са верни и петте предложени отговора.

В българската историческа наука и най-вече в учебниците е наложено убеждението, че прозвището „Българоубиец” е опозоряващо и заклеймяващо и че Василий II е наречен по този начин от българите. В това няма нищо вярно, но именно това убеждение е причина за „верния” отговор, посочен в ключа: „В) при с.Ключ на 29 юли 1014г.” – след това сражение е извършено знаменитото ослепяване на българските пленници. Всъщност никакви данни не свързват прозвището с това ослепяване.

10. Към въпроса „Кой от изброените фактори не оказва влияние за развитие на стопанството през Първото българско царство?” са посочени следните възможни отговори:

„А) благоприятните природни условия;

Б) близостта на Византия и огромните пазари на градовете ѝ;

В) упражняваният от държавата контрол върху снабдяването на стоките с разрешителни писма и печати;

Г) регламентирането на търговските връзки с Византия през 716г.;

Д) съществуването на специални „тържища”.”

Може да се спори кой е верният отговор и дали въобще към въпроса е предложен верен отговор. По-интересното е, че между горните отговори два са идентични по съдържание, макар да са фразеологично различни – „в” и „г”. И двата се опират на едни и същи изворови данни: регламентирането на търговските връзки, за което се говори в единия отговор, става чрез снабдяването на стоките с писма (грамоти) и печати, които са обект на другия, а държавният контрол, осъществяван по описания начин е възможен именно поради факта, че търговските връзки са двустранно регламентираны. В ключа като верен отговор е посочен само един – „в”. Ако обаче „в” е верен отговор, то верен е и „г”, а предговорът към тестовете категорично заявява, че към всеки въпрос има само един верен отговор. Така че този въпрос е некоректен.

12. Също два верни отговора има и към въпроса „По време на Второто българско царство титлата „севастократор” е давана на:”. Според ключа верен отговор тук е „Г) членовете на царската фамилия и висшата дворцова аристокрация”. Това, разбира се, е правилно. Но отговор „В) съпрузите на принцесите” също е правилен – севастократори са били Петър, зет на цар Иван Асен II и Константин, зет на цар Иван Александър. Членуването на съществителните не променя нищо в този случай¹.

25. Освен отговор „д” („право да се притежават, купуват и продават роби”) верен отговор на въпроса „Кое от изброените права не е част от провъзгласените в Търновската конституция основни политически права и свободи на българските граждани?” е и „А) всеобщо избирателно право”. Според Търновската конституция избирателното право не включва жените. Жените в България получават избирателно право чак през 1938г.

39. В ключа е допусната техническата грешка. Верният отговор на въпроса е правилно посочен, но той е „б”, а в ключа погрешно е записано „в”.

Тест 10

2. Полуверен е отговорът на въпроса „В „Анонимния римски хронограф” (354г.) древните българи са описани като:” – „Г) племе, което произхожда от потомците на Ной и населява земите северно от Кавказ;” Първата част на този отговор отговаря на сведенията на източника, но не и втората. За това къде са живели през IV век българите, в „Анонимния римски хронограф” няма абсолютно никакви данни.

3. Че през 619г. Ираклий удостоява с титлата „патриций” Органа, какъвто според ключа е верният отговор на въпроса, е не повече от предположение.

4. Въпросът „Какъв е статутът на славянските племена, включени в състава на българската държава?” е формулиран некоректно и неточно, защото не уточнява времето на включването на тези племена. Без това уточнение, решаващият теста спокойно може да отнесе въпроса примерно към 30-те – 40-те години на IX век и тогава верният отговор ще е „В) изцяло подчинени на прабългарите”. В ключа обаче като верен е фиксиран отговор „Б) признават върховната власт на хана, но запазват вътрешноплеменна автономия”. Това е така, защото авторката по този въпрос си мисли за времето на Аспарух, а кандидат-студентите се оказват длъжни да отгатват мислите ѝ или да им се отнемат точки не по тяхна вина и некомпетентност, а на авторката.

Във връзка с този въпрос обаче впечатление прави и друго – неговият „верен отговор” е в противоречие с редакцията на въпрос №2 от Тест №8, направена в обичайния за авторката недопускащ съмнения тон: „След като сключва съюзен договор със северите и седемте славянски племена, хан Аспарух...”. С други думи – според авторката славяните и българите в това време са съюзници. Но във въпроса в настоящия тест се оказва, че авторката вече е на друго мнение по проблема за българо-славянските отношения в края на VII век: тук вече положението на съюзници (отговор „а”) е неверен отговор.

В това сравнение най-отчетливо проличава „професионалното ниво”, както впрочем и педагогическото умение и предвидливост.

6. Към въпроса „Кое от изброените твърдения не е причина за покръстването на българите?” са предложени следните отговори:

„А) България изпада в международна изолация като езическа държава;

Б) В културната дейност на обществата през Ранното средновековие християнството няма алтернатива;

В) В Южна Тракия и Македония раннохристиянските общини имат дългогодишна традиция;

¹ Имам предвид възможното възражение, че в отговор „в” се визират всички съпрузи на всички принцеси, а – естествено – не всички съпрузи на всички български принцеси са били севастократори. Само че по съвсем същия начин звучат и съществителните от отговор „г”: ако разбираме буквално текста, този отговор би трябвало да визира всички членове на царската фамилия и цялата висша аристокрация, а това също не отговаря на истината.

Г) Между славяни и прабългари съществуват антропологични и културни различия;

Д) В резултат от териториалното разширение в държавата са включени големи славянски маси, покръствени от Византия.”

Според ключа верният отговор е „г”. Действително, антропологичните различия не могат да бъдат причина за покръстването. Това обаче би трябвало да означава, че останалите отговори са **причини** за покръстването. Само че далеч не е така:

- отговор „а” не е причина, защото е просто неверен като съдържание: през 60-те години на IX век България не се намира в международна изолация, нито заради езическата религия, нито пък по друг повод. Тя е в съюз с Германското кралство.
- отговор „б” също не е причина, защото също е неверен, както и „а”. Ако за обществата през Ранното Средновековие християнството е без алтернатива, какво е тогава ислямът например?
- отговор „в” също не е причина, защото раннохристиянските общини са били отдавна в миналото, когато е извършено покръстването и ранното християнство няма никакво отношение към събитията от IX век.

Така че, въпреки заявлението в увода, че към всеки въпрос има само по един верен отговор, тук те са четири от пет възможни. Т.е. колкото по-компетентен е кандидат-студентът, който решава този тест, с толкова по-голяма сигурност той ще загуби точка, вместо да получи.

8.”Верният” отговор на въпроса „*В българските извори от IX в. с названието „хранени хора” се назовават:*” според ключа е „Г) боилите на служба при хана”. В посочения период всички лица, които заемат някакви държавни длъжности, служат на владетеля – включително кавханът и ичиргубоилът, които той изпраща например на война и на които „дава войска”. Само че нито кавханът, нито ичиргубоилът са наричани някъде в изворите „хранени хора”. Следователно „верният” отговор е всъщност неверен. Истина е, че неверни са и останалите. Какво са представлявали хранените хора въобще не може да се счита за изяснено – по този въпрос има сигурно повече предположения отколкото е броят на надписите, в които се споменава терминът.

От друга страна – отговорите съдържат и едно вътрешно противоречие, което би могло да доведе кандидат-студента до твърде странни (и абсурдни, естествено) умозаклучения: щом „Г) боилите на служба при хана” са хранени хора, то „А) *наместниците на хана в пограничните области*” значи не са хранени хора. Обаче тогава – ако хранените хора са тези, които са „на служба при хана”, значи неговите наместници в пограничните области не са на служба при него. Интересно на кого според авторката служат те?

11. Според ключа верният отговор на въпроса „*Като повод за въстанието през 1185г. двамата братя Асен и Петър използват:*” е „А) *отказа на императора да ги зачисли като стратиоти и да им даде поземлено владение*”. Претенцията на братята не е да бъдат зачислени в стратиотските списъци – никой император никога не е зачислявал лично в тях когото и да било. По всяка вероятност те са искали да получат прония (споменатото от Хониат поземлено владение) и да влязат в списъците на прониарите.

14. В ключа е допусната техническите грешка. Верният отговор на въпроса е правилно посочен, но той е „г”, а в ключа погрешно е записано „д”.

Теодор Йончев